

CHƯƠNG 23.

Paris. Khí trời đã trở lại ấm áp. Những tia nắng vàng nhảy múa trên các đọt cây. Chim trên cành chọt cao tiếng hát. Cỏ hoa như muốn trẩy mình lên. Mùa Xuân đang trở về sau những ngày mùa Đông vô cùng buốt giá.

Đi trên phố Paris mà đôi lúc tôi cứ có cảm tưởng như đang đi trong thành phố mây giăng thấp ngàn đời của quê hương xa vời ấy. Giờ đây, xit sô này không còn làm cho tôi phải e ngại nữa. Bản chất đầy nghị lực của người Việt Nam tiềm tàng trong máu huyết đã hỗ trợ cho tôi phân lớn. Có lẽ đó cũng là ân sủng Thượng Đế ban riêng cho những con người Á Châu bé nhỏ để có thể đứng vững trong thế giới hùng mạnh của người Âu châu?

Tuy nhiên, khác với người Trung Hoa, Nhật Bản, Thái Lan, Lào, hay Cam-Bốt... người Việt Nam chiếm được nhiều cảm tình hơn của các giống dân Âu Châu. Thông minh, cần cù và hòa nhã là những đức tính quý báu góp phần rất nhiều cho sự thành công của người Việt trong xã hội Pháp. Qua những lần trò chuyện, tôi được nghe nhiều người bạn Pháp bày tỏ rằng nụ cười của người Việt Nam ấm áp rất nhiều so với sự cảm lạnh kiêu hãnh của người Nhật; nét đẹp của phụ nữ Việt Nam sâu sắc thanh tú hơn tất cả những phụ nữ của các nước Á Châu; mỗi người đàn ông Việt Nam là một cái núi đá cam nín chịu đựng trước mọi thiên tai tuế nguyệt, nhưng đồng thời lại là một lò thuốc súng bất cứ lúc nào cũng có thể nổ tung...

Dù chủ quan hay khách quan trong cái nhìn ấy thì vẫn là điều làm cho tôi thích thú. Vị thế nương nhờ đất khách hiện nay do đó mà cũng bớt dần đi nỗi ngậm ngùi riêng.

□

Sài Gòn, cuối tháng 2/1978. Trở về Sài Gòn.

*/ Sài Gòn là thủ đô của nước Việt Nam Cộng Hòa kể từ ngày 30/4/1975 trở về trước. Quốc Hội khóa 4 ngày 2/ 7/1976 của nước Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa quyết định đổi tên Sài Gòn thành cái tên "Hồ Chí Minh".

*/ Nằm ở vị trí chuyển tiếp giữa miền Đông và miền Tây Nam phần, thành phố Hồ Chí Minh bắc giáp tỉnh Tây Ninh và tỉnh Sông Bé; đông giáp tỉnh Đồng Nai; tây và tây nam giáp tỉnh Long An; bao gồm 12 quận nội thành (quận 1, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, Bình Thạnh, Gò Vấp, Tân Bình, Phú Nhuận) và 6 huyện ngoại thành (huyện Bình Chánh, Củ Chi, Hóc Môn, Nhà Bè, Thủ Đức và Duyên Hải.)

*/ Ngược giòng Lịch sử:

*/ Năm Quý Hợi (1623), khi chúa Sãi Nguyễn Phúc Nguyên đặt đồn thu thuế ở Bến Nghé và bến Sài Gòn thì tại đó đã có hơn 20.000 người ở.

*/ Năm Kỷ Mùi (1679), chúa Hiền Nguyễn Phúc Tần cho lập đồn Dinh ở Tân Mỹ (ngã tư Cống Quỳnh- Nguyễn Trãi bây giờ).

+ Cũng năm Kỷ Mùi (1679), chúa Hiền đặt *phủ Gia Định* gồm huyện Phước Long và huyện Tân Bình (Đông Nai và Sài Gòn bây giờ), có dinh Phiên trấn, có các quan lưu thủ, cai bạ, ký lục.

*/ Năm Mậu Dần (1698), Quốc chúa Nguyễn Phúc Chu đặt *phủ Gia Định*, trong đó chỗ thành phố bây giờ là huyện Tân Bình thuộc *dinh Phiên trấn* bao gồm vùng đất từ Tây Ninh kéo dài đến Gò Công.

*/ Lúc này lưu dân VN đã có mặt khắp nơi, từ Tiền giang trở lên. Đến khi nghề nông mở mang lớn ở đồng bằng sông Cửu Long thì Sài Gòn trở thành một thành phố buôn bán nhiều lúa gạo (ở thế kỷ 18).

*/ Năm Tân Dậu (1741), chúa Nguyễn Phúc Khoát cho xây *kho Cẩm Đệm* nơi khu Bến Nghé (còn gọi là *Cầu Kho*, tên cây cầu bắc ngang con rạch ăn vào kho Cẩm Đệm), một trong 9 kho ở rải rác vùng Đông Nai & sông Cửu Long.

+ Kho Cẩm Đệm hình vuông, có sông rạch bao bọc chung quanh như một cù lao nhỏ. Một phía là rạch Vàm Bến Nghé; ba phía kia là rạch Bến Chiểu ăn qua rạch Bàn rồi chảy trở lên rạch Bến Chùa.

+ Cầu Kho vẫn còn mang tên cũ, nằm ở bến Chương Dương, quận 1 Sài Gòn ngày nay.

+ Rạch Bến Chiểu bây giờ có tên là Rạch Bà Đò.

+ Rạch Bàn vẫn mang tên cũ. Có lẽ kho lúa thời xưa là ở vị trí nhà thờ Cầu Kho ngày nay, trên nền đất còn cao ráo.

*/ Năm Mậu Thân (1788), chúa Nguyễn Ánh cho mở rộng Kho Cẩm Đệm để chứa lúa thâu về từ bốn trấn của đất Gia Định, kể luôn đồng bằng sông Cửu Long (Cà Mau, Rạch Giá, Hà Tiên nạp vào kho Vĩnh Long).

*

**

Đoàn lưu lại thành phố ba tháng để tập tồng mới và hát ra mắt tại các rạp thủ đô. Sài Gòn đang giữa mùa mưa. Những cơn mưa thường bắt đầu vào ban đêm, rả rích kéo dài tới sáng cũng chưa dứt hột. Tâm tư người nghệ sĩ u sầu hơn khi thấy rạp vắng đi nhiều khán giả.

Đêm khuya, đạp xe từ rạp hát trở về trong cơn mưa như trút nước, nhìn con phố buồn tênh với những dòng đèn vàng đứng chờ hai bên lộ vắng, tôi chợt thấy Sài Gòn gần gũi với mình hơn bao giờ. Kỷ niệm xô nhau sống dậy theo từng vòng quay của hai chiếc bánh xe... Mùa mưa là mùa của loài dế. Những con dế than, dế lửa, dế ốc tiêu và dế thầy chùa thi nhau bay nhảy khắp nơi rồi nhanh chóng bị các bàn tay con người chộp lấy cho vào rọ. Những con dế cơm bụ bẫm trở thành miếng mồi ngon khi người ta đem nó ra ngắt đầu, bứt cánh, rút ruột, nhét vào trong bụng một hạt đậu phộng và đem tẩm bột chiên lên.

Suốt cả thời thơ ấu, tôi chưa lần nào có được cho riêng mình một con dế. Có lẽ vì thương những sinh vật bé nhỏ ấy nên tôi không muốn có, không muốn làm như đứa em trai đem nhốt dế vào trong cái hộp quẹt nhỏ xíu, bỏ thêm vài cọng giá sống làm thức ăn cho nó; thỉnh thoảng lại đem ra, bứt sợi tóc quấn quanh cổ nó rồi quay vòng vòng như một hình

thức “*vô nước*” trước khi thả xuống đầu trường để tranh tài với một con đé khác.

Tôi vẫn không ưa cái trò chơi tàn nhẫn như vừa kể; tuy nhiên tiếng gáy của đé lại là điều mê thích thật nhiều với tôi. Giữa khuya, khi trời đã tạnh cơn mưa, nằm nghe một tiếng đé cất lên, rồi cả đàn đé cùng vang cao điệu nhạc, thêm tiếng rơi của từng giọt nước rỉ ra từ máng xối xuống một cái thùng thiếc nào đó, thật không còn gì thê thiết cho bằng! Nghe nó khắc khoải, ray rức trái tim làm sao giữa một không gian ngủ yên như chết.

Mùa mưa cũng còn là mùa thú vị đối với trẻ con. Những trận mưa dầm kéo dài cả ngày làm trở ngại bao nhiêu cho các sinh hoạt của người lớn thì với con nít, lại là niềm thích thú đặc biệt bấy nhiêu. Trong những mùa mưa xa xưa, tôi vẫn thường đứng nhìn ra ngoài cửa sổ để xem đám trẻ cùng tuổi xóm sau rủ nhau ra ngoài mưa đùa giỡn. Từng tốp con nít vừa trai vừa gái, đưa còi truông hong hong, đưa mặc phong phanh cái quần cụt, chạy khắp làng trên xóm dưới, vừa chạy vừa la gào inh ỏi. Cứ đến mỗi cái máng xối của một căn nhà nào đó là lũ trẻ dừng lại tranh nhau đứng bên dưới luồng nước, xong, hè nhau chạy biến qua con hẻm kế bên.

Trò tắm mưa càng bị cấm ngặt thì lại càng trở nên quyến rũ với chị em tôi mỗi khi mùa mưa tới. Trong chuỗi ngày thơ ấy, đã từng nhiều lần tôi đứng bên cửa sổ nhìn ra ngoài mưa, lòng bồn chồn thèm muốn. Ít ra hơn một lần tôi ao ước mình là một trong những đứa bé kia để được tự do chạy nhảy tìm cảm giác lạnh run khi ngoài trời, mưa đang rơi nhanh xuống.

□